

Imbar : folkslifsbild /

Enström, Per Vilhelm,

59 C

C. A. Q. Hammarén.

IMBAR.

FOLKLIFSBILD

AF

P. V. ENSTRÖM.

KOMPLETT.

LIDKÖPING,
LIDKÖPINGS TRYCKERI-A.-B.
1903.

34.

IMBAR

FOLKLIFSBILD

P. V. FÄSTROM

THE GREAT GIBSON

Dagsvärkstorparen Lars Magnusson hade det fattigt och klent. Stugan var full af barn, hustrun dålig till hälsan och han själf oföretagsam, något enfaldig och sentänkt och totalt i saknad af förmågan att kunna hålla sig framme och rifva åt sig något af lyckans häfvor.

Den grå torpstugan såg för erbarmlig ut både innan och utan. Nöden tittade fram öfverallt. Renligt och snyggt var där visserligen i hvarje vrå, men fattigdomen låter inte sopa eller skura bort sig. Den satt kvar, blek och hålögd, på de nötta, hvitskurrade stolarne, tittade från de små, blyinfattade fönstren huru blanka och rentvättade de än voro, tog sig uttryck öfverallt: på det nötta golvet, där kvistarne stucko upp tumshöga, i de bleka barnens utnötta kläder och intog regelbundet sin gifna plats vid bordet för hvarje gång det dukades.

Lars Magnusson hade detta kufvade, undergifna uttryck i sitt ansikte och sin hållning som är säreget för alla personer, hvilka under hela sitt lif gått för andra och trälrat under ekonomiskt betryck. Då han

någon gång log, var leendet matt och glädjeloöst. En riktigt fattig man har inte ens råd att vara glad åt lifvet.

Hustrun var så blek och mager att hon nästan kunde skrämman folk. Sista barnet hon födt hade beröfvat henne den lilla smula lifskraft hon förut ägt. Tätarbarnsängar, tungt släpsamt arbete och ständigt fattigdom och svält, då förtjänsten tröt, hade gjort den förr i världen vackra flickan till en hållögd, anskrämlig varelse, som sällan log, bar på lifvet som en börda och såg den mörkaste sidan af allt. Mot man och barn var hon dock öm och mild och beklagade sig aldrig öfver sin tunga lott. Trots allt rådde kärlek och hängifvenhet mellan de två, som i sin ungdom förenat sina öden under de ljusaste förhoppningar, men hvilka lifvet sedan farit så hårdt fram med.

Barnskaran var som sagdt stor. Med åren tunnades den dock af, ty en och annan växte upp, pröfvade de svaga vingarne en stund och flög sedan för alltid ur boet för att på egen hand börja den hårda kampen för tillvaron.

Ingeborg, eller Imbar som hon fick heta i dagligt tal, var femte barnet i ordningen. De yngre syskonen voro alla pojkar, och hon fick därför stanna hemma något längre än de andre. Hon fick sköta småsyskonen ända tills yngste lillebror blef

så stor att han kunde reda sig själf och mor återfick krafterna så pass att hon kunde vistas uppe någon tid på dagen. Imbar var därför 18 år, då hon trädde i tjänst hos Aron Jönssons änka i Västergården.

Imbar var något blek och formerna nog så kantiga, men eljes såg hon mycket bra ut. Hon var modern upp i dagen och åtnjöt därför faderns synnerliga bevägenhet. Glad och lifvad af sig var hon också. Den nöd och det elände hon växt upp uti, hade ej lemnat något spår efter sig på hennes sinne. Hon sjöng som en fågel då hon gick hemma, skrattade åt allt, muntrade upp far med sitt sorglösa prat, då han uttröttad kom från dagsväcket och lockade till och med då och då fram ett leende på mors tärda, infallna ansikte.

“Det blir tomt i stugan då Imbar far“, suckade mor. “Hon är mest den enda, som förstår sig på att skratta här i huset.“

“Ja, hon är som Guds klara sol“, nickade far tillbaka. “Jag önskar vi hade råd att ha henne hemma jämt. — måtte det bara gå henne väl i lifvet!“

“Vet hon sköta sig, kan hon nog med tiden få det bättre än vi“, sade mor tankfullt. “Hon ser inte så illa ut — med detta utseende kunde hon bli bondkäring, om lyckan är god. — Det finns två ogifta pojkar i gården, tror jag.“

“Å, det lönar då inte att tänka på. De äro stolta af sig och låta ingen fattig komma in i slakten. Jöns är för resten ingen bra människa. Det sägs att mor hans aldrig skulle få ha en piga året ut om inte han vore. Men se, han är så slipad, att han ställer sig väl med hvarje flicka som tjänar där och inbillar dem en och en att han tycker om dem, men det gör han bara för att få dem att stanna kvar. Då de ändå till sist inte uthärda längre, utan flytta, är det också slut med hans kärlek. — Jag hoppas att Imbar inte låter narra sig.“

“Än andra pojken då, Lill-Aron eller hvad han heter?”

“Han är nog bättre pojken, förstås. Men inte lär väl han håller bry sig om en simpel piga. — Vi få väl se. Bäst vore om hon kunde akta sig för allt hvad karlar heter.“

“Då får hon då också slita och släpa hela sin lefnad lång hos andra och då hon blir gammal, har hon ingen som ser om sig. Nej, det vill jag inte önska håller. Jag skulle mer än gärna se henne lyckligt gift. Men inte med en dagsvärkstorpare“, tillade hon saktare.

Far strök varsamt den magra hand som låg på bordet.

“Du kunde nog också ha haft det bättre, om du tagit en rik bondson“, sade

han. "Mig skulle du aldrig ha brytt dig om."

"Jag ångrar inte det — nej då, det ska du inte tro. Men ändå ville jag att Imbar skulle få det lite bättre än hvad du och jag ha haft."

"Hon är värd att bli lycklig också, så vidt jag kan förstå saken. Men det är inte alltid sagdt att de få det bäst, som är bra människor och värda att få det bra." Far suckade tungt, mor svarade på samma sätt och därmed afstannade samtalet. —

Och så steg Imbar i tjänsten i den stora gården.

"Den duger väl inte mycket till", muttrade husmodern, Maja, en stel, något högdragen, 50-årig kvinna, hvilken med sönernas tillhjälp skötte gården med kraft och nit de åtta år hon varit änka. "Hon är ju så ung, nästan ett barn, och så späd och smal som en hummelstör. Kunde väl gått an att få en starkare piga, då vi ska ha bara en."

Och så snurrade hon rundt spiseln som hon alltid plägade göra då det var något som gick henne emot.

"Ni dömer då alltid så hastigt ni mor", sade Jöns, som hon talade dessa ord till. Det var nämligen han som städslat den nya pigan. Han var i bondens ställe efter faderns död, fast mor Maja naturligtvis i

sista hand afgjorde allt. "Hon ser rask ut, tycker jag."

Han tyckte därtill att hon såg ovanligt fin och bra ut och detta var nog förnämsta orsaken till att han tvingat henne dit, men detta tordes han ej säga högt.

Maja fäste sina skarpa, grå ögon på den bredaxlade, rödlätte sonen, som lättjefullt satt och lutade sig öfver bordet.

"Du kunde just gifta dig du med en stadgad och förmögen böndtös och ta hit henne, så sluppe vi lega pigor i all evighet", tyckte hon, något retligt. "Jag vet inte hvad du går och väntar på häller. Jag tycker du skulle vara led vid att ha ord för alla de pigor som komma hit i gården — —"

Jöns skrattade sorglöst.

"Det gör mig inte ett dugg — och er skadar det väl ändå mindre", menade han.

"Så mycket kan du då göra dig med de där historierna att det blir svårt för dig att få en riktig människa. Pojkar, som fara och fladdra efter pigor bli just inte mycket aktade, och folk pratar om dem och gör narr af dem. Så var det åtminstone i min ungdom."

"Pyttсан!" utbrast Jöns och ryckte föraktligt på axlarne. Han struntade i hvad folk pratade och satte sig öfver andras ömdöme som alla egoister.

Mor Maja stod och tittade genom fönstret och fick se Imbar, som kom ur ladugården. Med ett leende sade hon:

“Det här året är jag då inte rädd att du förgapar dig. Tösen ser ju ut så — blek och mager. Kanske du nu kan titta på någon flicka utgårdes. Och det är då väl.”

Jöns log i mjugg. Mor Maja förstod sig tydligen ej på skönhet, det kunde man då höra.

Och då Imbar i detsamma kom in, betraktade han henne i smyg och fann, att hon inte bara såg bra ut, utan till och med kunde kallas vacker. Bara nu kinderna kunde bli lite rundare och gestalten fylligare, skulle allt mor få se huru grundligt miste hon tagit i sitt omdöme! —

Imbar vantrifdes i början. Det var så ovant för henne att gå bland idel främlingar, hon, som förut knappt varit en dag från hemmet. Mor Maja höll henne också varm med alla sina kommenderingar och sparade ej på stickord och retliga anmärkningar, då flickan, som var föga van både med ladugårdsskötsel och inarbete, misstog sig eller glömde något. Detta allt gjorde att hon gick tämligen dyster till mods, grät sig till sömns om kvällarne och sällan visade en leende min eller lät höra sin sång en tid bortåt.

Jöns sökte muntra upp henne. Och inte bara det, han hjälpte henne också i

smyg med ett eller annat tyngre arbete, då han kom åt. Flickan, som ej anade de egentliga bevekelsegrunderna till all hans vänlighet, utan trodde att hans handlingar förestafvades af ett oegennyttigt begär att hjälpa en svagare medmänniska, kände den djupaste tacksamhet mot honom därför, och för henne blef Jöns mönstermänniskan, som var utrustad med alla möjliga goda egenskaper och alldeles utan fel.

Lill-Aron var mycket annorlunda, och hon kunde ej alls med honom. Dels var han stel och allvarlig i sitt sätt, dels tyckte hon sig märka, att han såg henne öfver axeln. Åtminstone kände hon aldrig så tydligt att hon var piga som i hans närhet.

Aldrig pratade han ett ord med henne annat än det som var alldeles nödvändigt, och aldrig försökte han lätta under hennes mången gång tunga sysslor. Ett par gånger då de på tu man hand förrättade vissa arbeten, försökte hon få ett samtal i gång med honom, ty hon tyckte om att prata och skratta då hon arbetade. Men han svarade så enstafvigt och snävt och såg så stram ut, att hon sårad drog sig tillbaka och kände sig färdig att hata den inbundne ynglingen.

“Lill-Aron“ var egentligen ett ganska opassande namn för en karl på sex fot och några tum med breda axlar och grofva lemmar. Men fadern hade olyckligtvis också

hetat Aron, till skillnad från honom lades "lill" till sonens namn, och det namn en person får i barndomen, måste han vanligen behålla. "Lill-Aron" fick behålla sitt namn äfven som fullväxt och långt efter faderns död.

Till lynnet var han en fullständig motsats till den några år äldre brodern. Tyst, tråkig och inbunden. Ehuru han redan nått ett par, tre år, öfver tjugo hade han aldrig sagt ett ömt ord åt en flicka eller upplefvat ett enda äfventyr, som kunde ge folk anledning att sysselsätta sig med hans person. Och dock såg han långt ifrån illa ut; han var onekligen vackrare än brodern. Med lite mera värme i blicken och mindre stelhet i rörelserna skulle han lätt ha gjort eröfringar. Som han nu var, stötte han alla ifrån sig.

Imbar trufdes omsider rätt bra på sin plats och såg snart lika glad ut som då hon gick hemma hos far och mor. Kosthållet var här vida bättre än hon varit van, hon ägde en god hälsa, och ganska snart började hon bli fylligare och rödlättare. Hon blomstrade som en ros och det var en fröjd att se henne, då hon flink och rask stökade i ladugården eller satt inne och spann.

Jöns blef allt vänligare mot henne. Allt oftare höll han till ute i ladugården hos henne om kvällarne. Ännu anade dock Imbar ingenting om hans afsikter.

Men en gång, då hon gick förbi honom, passade han på och slog armen om hennes midja. Och så skrattade han så att de hvita tänderna lyste fram.

“Du är allt bra vacker ändå, du Imbar“, sade han. “Jag tycker om dig — har du inte anat det?”

Hon rodnade och drog sig undan, lite obehagligt berörd. Men då han inte gick längre, utan började prata om annat, antog hon att det där blott var ett skämt och andades lättare.

På kvällen då hon lagt sig, kunde hon dock inte annat än tänka på hvad som passerat. Kanske ändå han menat allvar med hvad han sade! Hon drog sig till minnes huru god han alltid varit. Kunde han ha visat sig så, om han inte tyckte om henne? Nej, det måste vara som han sade, att han fann henne vacker, och att han var lite kär i henne.

En något oklar känsla, hälften glädje, hälften fruktan, rörde sig i hennes sinne. Hon visste att han aldrig skulle få sin mors och brors tillåtelse att gifta sig med en simpel piga. Men ändå — kanske, om han höll henne riktigt kär — hvem vet? —

Nästa gång han grep henne i flyckten på sitt smeksamma vis, drog hon sig ej så hastigt och tvärt undan som sist. En egendomlig, ljuf känsla grep henne, hon

kunde ej slita sig lös eller visa sig ond.
Hon hviskade bara:

“Nej, nej, det är inte rätt det här —
tänk om någon såge oss! Släpp mig, är
du snäll!”

Och så lösgjorde hon sig sakta ur
hans armar.

“Å, hvem ser oss, tror du! Men lika
godt, det får väl vara till en annan gång“,
mumlade han.

Hon gick för att mjölka, men så ropade han henne vid namn.

Hon tittade upp öfver balken, och
Jöns kom och stälde sig på andra sidan,
så att de stodo hvarandra ganska nära.

“Imbar du“, sade han vekt; “tro inte,
att jag bara skämtar med dig, då jag säger,
att jag tycker om dig. Jag har tyckt
om dig från första dagen du kom hit —
ja, från första gången jag såg dig, och
Gud vet, om jag någonsin kan tycka om
någon annan!”

Hon rodnade, men hade ingenting att
svara. Han grep hennes hand och höll
den mellan båda sina, och hon lät det ske
utan motstånd. Inom henne jublade och
sjöng det. Nu, nu skulle det komma hvad
hon anat och väntat! Hon visste, hvad
han skulle komma att säga, och hon kände
också hvad hon skulle svara. Men hon
kunde inte se upp, hon vände bort ansik-

Imbar

tet och såg åt annat håll. Rodnaden brann het på de runda, rödblommiga kinderna.

“Hvarför säger du ingenting?” fortfor han efter en längre paus, hvarunder han ihärdigt sett på henne med de mest glödande blickar. “Hvarför vill du inte se mig i ögonen? Är du ond på mig? Säg mig, tycker du inte om mig minsta lilla smula?”

“Hur kan du säga så“, mumlade hon och såg honom dröjande i ögonen, likväl för att genast åter slå med blicken. “Nog tycker jag om dig, men — men — det är ju omöjligt. — — Inte kunna du och jag bli ett par — —.“

“Hvarför inte, då den tiden blir“, sade han hastigt. I bättre ton fortfor han: “Men det är långt till dess — —. Än på länge vill jag inte gifta mig och troligen inte du håller. Vi bry oss inte om att tänka på det. Men säg mig“, han tog henne under hakan och tvang henne att åter möta hans blick, “vill du inte tycka om mig ändå?”

Hvad hans röst ljöd öm! Den lockade och drog, den smekte örat som en ljuf melodi, den invaggade hennes själ i ljusa drömmar, den satte fart i blodet och hon kände huru hastigt och stormande hjärtat slog, fylldt af en hittills oanad lycka.

“Jo, jag vill!“ jublade hon.

Och nästan utan att veta hvad hon gjorde slog hon sin lediga arm om hans hals och gaf honom sin första kärleks rena, varma kyss.

II

“Imbar!” stod Lill-Aron och skrek uppe vid logen en dag fram på vintern. Vinden hven och tunga snöflingor dansade om i luften. Lill-Aron såg mörk ut och tonen ljöd retlig.

Den han ropat på kom genast springande.

“Hvad är det?” frågade hon i den snäfvä ton hon numera alltid använde, då hon talade med Lill-Aron.

“Jag skulle ha hjälp med de här kornsäckarne. Men du lär väl inte rå med dem. Vet du hvar Jöns håller till?”

“Nej — jo, han håller visst på att vinda vatten i ladugården“, sade Imbar, mot sin vilja rodnande. Det var egentligen hennes skyldighet att utföra detta arbete. “Ska’ jag säga till att han går hit då?” frågade hon litet osäkert.

“Ja. Han har väl varit där länge nog nu. Jag tror visst det är bäst han flyttar i lag med korna först som sist — han trifs bäst där.” Lill-Aron log spefullt. “Eller hvad tror du?” tillade han.

Imbar skyndade sig bort utan att svara.

Lill-Aron var utan tvifvel hennes hemlighet på spåren. Det framgick tydligt af både ord och min. Och huru försmädlig han såg ut! Hon kände sig både ond och ledsen. Ond därför att Lill-Aron tycktes göra narr af alltihop, naturligtvis därför att han ansåg henne för simpel, ledsen emedan hon fruktade för att han, så fort han fått reda på huru det stod till, skulle tala om allt för mor sin och därmed draga en storm öfver hennes hufvud.

“Du får inte gå hit så ofta härefter“, sade hon till Jöns. “Bror din anar redan huru det hänger ihop — —.”

“Var då inte så hängfärdig för det, lill-vännen min“, svarade han och drog henne till sig. “Hvad tror du det gör om han får nys om att vi tycka om hvarandra! Han har ju ingen makt öfver mig. Nog gör jag som jag vill för honom, var lugn för det!”

“Han kan skvallra för mor din.“

“Det gör han inte. — Och för resten — om han gjorde det, tror du jag behöver be mamma om lof! Jag är ju myndig

karl och ingen lill-pojke, som mor kommanderar. Jag är min egen herre och du är min egen lilla fästmö.“

Och så kysste han henne och sprang ut. Men Imbar kunde inte känna sig riktigt lugn ändå. Hon fruktade att han sade så där blott för att lugna henne och att han innerst tänkte annorlunda. —

Jöns tittade mycket forskande sin bror i ansiktet då han kom till logen, väntade också att denne skulle säga något, men Lill-Aron halfklöf inte ordet.

Han har nog inte anat något än“, tänkte Jöns lättad. —

En dag något längre fram fick han mor sin på sig i stället.

“Var det inte det jag trodde!“ utbrast hon förtretad. “Nu blir det samma visa igen som alla åren förut.“

“Hvad nu då?“ sade Jöns bekymmerslöst.

“Att du inte kan låta en enda af våra pigor vara i fred! Jag tycker du skulle bli nöjd någon gång på den dumma leken.“

“Än se'n då! Ni lider väl ingen skada af det. Pigorna bli hvarken obstinatarer eller arbeta sämre af att jag — hm — tittar på dem lite. För resten är jag nu så gammal att jag törs göra som jag vill“, sade Jöns något hett.

“Du tänker kanske till sist ta och gifta dig med en piga“, hånade mor Maja.

“Hvem har talat om giftermål? Det är bara ni som pratar om sådant. Inte gifter jag mig än i brådrasket, och så mycket kan jag säga er, att om jag gör det någon gång, inte tar jag då en piga. Är ni nu nöjd?“

Mor Majas ansikte ljusnade verkligt vid denna försäkran.

“Det går då aldrig tala ett ord med dig utan att du tar till humöret“, sade hon blidkande. “Inte behöfver du bli ond för så lite — jag vet väl jag, att du aldrig nöjer dig med en simpel piga, men i alla fall — du kan bli narrad längre än du vill — sådant har händt — och så är du utskämd. Tänk på det du!“

“Ingen fara! Jag aktar mig nog. Jag ville just se den flicka, som narrar mig längre än jag själf vill.“

“Var nu snäll och lofva mig en sak: Bry dig inte om Imbar härefter!“ bad mor Maja bevekande.

Jöns ryckte föraktligt på axlarne. Hvad skulle det tjäna till! Lofva något, som jag ej hade minsta lust att hålla! Med Imbar ville han visst icke bryta. Ännu lockade hon med förunderlig makt. Och han ville ej uppoffra något för sin mors skull så länge Imbar fann behag för hans ögon kunde hvarken hotelser eller böner

få honom att sluta förhållandet emellan dem. Detta allt sade han sin mor, och suckande måste hon finna sig i att lida det hon ej kunde vrida.

Jöns gick inte befalla i sådana saker, det visste hon sedan gammalt. Många gånger förut hade hon sagt honom ungefär samma ord med samma klena resultat. Men då det korta samtalet var slut, önskade hon mer än någonsin förut att Jöns skulle vända sin ombytliga håg till en rik bonddotter, så att de förargliga pighistorierna, som hon var så grundligt trött på, ändtligen en gång toge slut.

Det var naturligt, att hon lät sin förargelse öfver sonens beteende gå ut öfver Imbar. Den stackars flickan hade inte alltid glada dagar. Om inte Jöns varit skulle hon knappast ha stått ut. Och inte bara mor Maja själf var led, äfven lill-Aron fortfor att vara tvär och snäsig. Detta gjorde henne visserligen mindre ondt, ty hon hade ju egentligen bra lite att göra med honom, men det kändes i alla fall tungt att veta sig illa tåld af — sin blifvande sväger.

Ja, Imbar hade värkligen börjat tänka så pass högt. Hon älskade Jöns, och hon både såg och fick höra att denna kärlek var besvarad. Och hon var ung och dåraktig och lät sin känsla fara iväg med förståndet. Hade då inte ett så stort under

skett förr som att en bonde gifte sig med pigan i gården? frågade hon sig. Visserligen gjorde aldrig Jöns en antydning om, att han hyste några sådana afsikter. Tvärtom svarade han alltid undvikande, eller slog bort det hela med skämt, då samtalen någons gång vände sig så att denna sak kom på tal. Men hon kunde ej tro, att han hela tiden betraktade henne som en lek-sak, den han saklöst kunde kasta åt sidan, då han tröttnat på den. Och så inlade hon en annan betydelse i hans ord än de egentligen hade, bedömde hans handlingssätt efter sitt eget resonnemang och trodde sig finna allvar där allt blott var lek. Kärleken hade gjort henne blind. Hon såg inte nu hvad hon annars skulle ha sett alldeles klart.

Ty det var blott inom hus och hemma hos sig som han ägnade henne sin dyrkan. Ute bland ungdomen visade han sig stram och kall och rörde henne ej. Gick hon på en bal blef hon alltid mycket olycklig. Då var Jöns så helt annorlunda, att hon knappt kände igen honom. Ja, det kunde hända att han ibland tog andra flickor i sitt knä, smekte dem och skämtade och pratade, medan han inte gaf henne så mycket som en blick. Detta smärtade henne, och hon hade all möda att hålla tårarne tillbaka.

Men hon förstod ännu icke, att han skämdes för henne, och att det aldrig i lifvet skulle falla honom in att så mycket som röra henne med ett finger, då någon utgårdes fans till hands och såg det.

“Jöns du“, sade hon en dag, “du kan få hvilken bondtös du vill — rika och förmögna flickor — hur kan det då falla dig in att tycka om mig, som ingenting har och är bara en piga?”

“Det är därför att du är så vacker“, svarade han, smekande ömt. “Du är vackraste flickan i hela socknen. På balen i går natt fans det ingen som öfvergick dig i det fallet.“

“Och likväl såg du inte ens på mig på hela natten“, sade hon litet bittert.

“Kära du — jag kan väl inte hänga efter dig jämt håller. Det är aldrig min vana att vara efterhängsen. Du kunde väl inte vilja att jag skulle stått och omfamnat dig i allas åsyn håller?”

Nej, det måste hon naturligtvis medge, att hon inte ville. Men det måste väl finnas något som låg emellan att omfamna henne och att inte ens säga ett ord åt henne på en hel natt, tyckte hon tyst för sig själf. Han visste dock snart lugna henne med ömma ord. —

En gång fram på våren var Jöns in till staden. Imbar satt inne och spann och

Imbar

45

mor Maja stökade fram aftonvarden. Flickan märkte en lång stund att gumman hade något hon ville säga, ty hon sneglade då och då på henne, handterade nog så våldsamt stekpannan på elden och snurrade kring spiseln på det sätt hon alltid brukade då hon var ond eller ledsen. Och Imbar beredde sig så godt hon kunde på den väntade stormen. Inte skulle hon låta påverka sig allt för mycket af det ena eller andra stickordet, det lofvade hon sig själf.

Mor Maja tog omsider bladet från munnen och sjöng ut sin mening utan vidare företal.

“Det här går inte längre. Jag har tänkt dag för dag att tala med dig, men det har alltid varit hinder i vägen. Du förstår nog, hvad jag vill ha sagt!”

“Ja, det gör jag“, svarade Imbar i lugn ton. “Ni vill inte att Jöns ska’ gifta sig med mig — är det inte så?”

“Och det tycker du väl är bra underligt, eller hur? Du väntar förstås att jag skulle skjuta efter med båda händerna.“

“Nej, jag förstår väl, att ni hellre skulle se, att Jöns toge en förmögen flicka.“ Imbar var själf förvånad öfver sitt lugn. Hon kände sig så stark och modig, hon vågade säga hvad som hälst. Tanken på Jöns var henne ett godt ryggstöd.

Mor Maja såg på henne med undran och förvåning. Hon hade ej väntat sig ett sådant lugn.

“Säg mig på heder och tro: tänker du då verkligen att Jöns menar allvar med dig?” frågade hon något oroligt.

“Han kan väl inte bara leka med mig håller. Så dålig tror jag inte han är“, svarade Imbar lugnt och fast.

“Har han sagt att han ska' gifta sig med dig?”

“Nej“. Det var ju sant, det hade han aldrig gjort.

Mor Majas stränga min mildrades.

“Det är således bara du själf som kommit till sådana tankar“, sade hon nästan vekt. “Stackars flicka, den dagen kommer nog snart, då du finner att du tagit grymt miste. — Jag må säga dig så godt först som sist: Jöns har aldrig tänkt och skall heller aldrig tänka på att ta dig till hustru. Det vet jag så bestämt, att jag kan svära hur dyr ed som hälst på att det är sant. — Jag känner honom bättre än du.“

Imbar bleknade, men lugnade sig snart.

“Det där kan jag aldrig tro“, sade hon.

“Hur ska jag då bära mig åt“, utbrast mor Maja förtvifladt. “Flickan tror inte

hvad jag säger och jag kan ju inte tvinga henne till det —.“

“Hvad är det fråga om?” Lill-Aron kom in och uppsnappade moderns ord, då han öppnade dörren. Imbar vände sig bort och spann för brinnande lifvet. Skulle nu också han komma och lägga sig i hennes angelägenheter!

Då Lill-Aron på en stund ej fick något svar, gick han och satte sig vid bordet, tog af sig mössan och strök svetten ur pannan. Han hade arbetat sig varm på vedbacken.

“Det kommer främmande i morgon“, upplyste han.

“Hvem då?“ frågade mor Maja ifrigt.

“Sven i Söderäng. Han ska hit och se på Per Jönssons gård för sista gången, och troligt är nog, att det blir handel af. — Det är klart att han då tar in här.“ Med en hastig sidoblick på Imbar tillade han i något lägre ton:

“Jag tror han har Brita med sig.

Mor Maja kom fram till bordet. Hon såg glad ut.

“Nej, hvad säger du! Det blir så ändå att Sven flyttar hit till sist. Jag trodde inte det blef någon handel af, så tyst som det hörts en tid. Jag undrar hvad Jöns nu tänker — —“

Lill-Aron sneglade på Imbar och svarade ej.

Mor Maja begrep att han af hänsyn till pigan ej ville säga något.

“Å, tala ut du!” sade hon. “Imbar bör få veta allt så godt först som sist. Vi talade just om Jöns då du kom in och jag har varnat henne. Men hon vill inte tro mig. Hon är säker på, att Jöns ska gifta sig med henne ändå.”

Imbar steg upp, eldröd i ansiktet och tårarne voro ej långt borta.

Lill-Aron gaf sin mor en ogillande blick.

“Tala då inte så där öppet om saken!” mumlade han. “Hon har väl också några känslor —. Jag tycker att Jöns bär sig åt som en usling, jag. Brita är för god åt honom, och hvarje annan flicka också för resten.”

Mor Maja tog vanligen sin äldre son, som var kärleksbarnet, i försvar, men nu kom hon sig inte för med det. Hon fruktade att lill-Aron då öppet skulle taga parti mot henne och kanske hjälpa till att stärka Imbar i hennes vansinniga hopp att en gång bli sonhustru i gården. Därför teg hon, och ämnet fick falla.

För första gången fick lill-Aron en tacksam blick af Imbar.

Sent på kvällen kom Jöns tillbaka. Imbar stod ute på gården, då han i vild fart kom körande.

“Hej, vännen min!” skrek han på långt afstånd och vinkade vildt med mössan. Hon vågade ej vinka i stället, ty lill-Aron stod på bron och kom fram med dröjande steg då hästen stannade.

Jöns var ovanligt rödlätt och det låg ett konstigt uttryck i hans blick som skrämde henne. Då han klef ur släden såg hon, hur osäker han var på foten, hur han raglade hit och dit och då förstod hon hur det var fatt — han var drucken, öfverlastad! Han svor och gormade, trätte på sin yngre bror och gaf honom fula öknamn. Lill-Aron svarade ej ett ord. Han ledde in hästen, stälde släden i lidret och först sedan tillsade han i lugn ton sin bullersamme bror att vara tystare.

Imbar hörde inte hvad Jöns svarade; hon sprang upp i ladugården för att slippa det. Hon var som bedöfvad af hvad hon sett och hört. Var det möjligt att Jöns var en drinkare? Hennes Jöns, som hon trott så felfri, så ädel, så rättänkande! Genom fönstret såg hon, hur han med osäkra steg raglade in, och gråtande satte hon sig på sängen. Hon kände först nu, huru högt hon trots allt älskade honom och därför smärtade det henne så mycket djupare att se honom i ett så vanhedrande tillstånd.

Hon anade att denna kärlek skulle bli hennes olycka.

Den kvällen utspelades en stormig scen mellan mor och son inne i stugan. Lill-Aron hade då redan lagt sig.

Sedan Jöns ätit, slog han i en stor sup åt sig som han drack ur i ett drag, nappade sedan till sig mössan och raglade mot dörren.

Mor Maja, som lagt sig för natten, reste sig upp i sängen.

“Hvart skall du gå?” ropade hon. “Lägg dig inne — du gör ingenting ute i kväll.”

“Jag går hvart jag vill — jag vill ha roligt i kväll”, svarade Jöns, sludrande på målet. “I morgon blir det slut på det roliga, för då kommer Brita — —”

“Du går väl aldrig till Imbar häller!” stönade mor Maja ångestfullt.

“Hvar annars då?” sade Jöns med handen på låset.

“Du får inte, nej, du får inte!” Mor Maja blef som ifrån sig, sprang upp ur sängen och fram till sin druckne son, som hon grep i armen.

Han slet sig lös med en ed. Men hon gaf sig ej. Hon ville till hvarje pris hindra honom från att gå, och beklagade bittert, att lill-Aron inte var till hands och hjälpte henne.

“Käre, käre dej, jag kan aldrig så be dig — gå och lägg dig i kväll. Du vet inte hvad du gör som du nu är. Du kan göra både dig och oss andra olycka — —“

“Det får gå som det vill. — — I kväll frågar jag efter ingenting. Det var väl också den och den, ska jag inte en gång ha frihet att lefva som jag behagar. Tig, mor, i säng med er, och det tvärt, annars kan jag inte styra mig längre!”

Då hon det oaktad sökte hålla honom tillbaka, stötte han till henne så att hon tumlade in i rummet, hvarefter han låste dörren och raglade ut.

Mor Maja vågade ej följa honom, hur gärna hon än velat, ty hon insåg att som han nu var skulle han ej kunna bringas till att taga reson.

Oväntadt fort kom han dock raglande tillbaka. Men mor Maja kunde ej sofva på hela natten — hon frågade sig med fruktan och bäfvan, hvad han kunde ha gjort under den stund han var borta.

III.

I början af maj kom Sven i Söderäng flyttande till sin nya gård, och blef därmed närmaste granne till folket i Västergården. Han var så rik, att han betalade den stora, dyra gården kontant.

I Västergården var han en gammal bekant. Han var kusin med mor Maja och hade ofta med familj farit dit och gästat. Lika ofta hade naturligtvis mor Maja och hennes söner aflagt besök i Söderäng.

Då de nu bodde hvarandra så nära, befästes vänskapen än ytterligare. Det gick knappt en dag att ej grannarne träffades eller besökte hvarandra.

Sven hade två söner redan gifta samt en tjugoårig, ännu ogift dotter, som hette Brita. Hon var en mycket liflig flicka, som tog lifvet från dess gladaste sida och muntrade alla med sitt lätta, sorgfria väsen. Vacker kunde hon visserligen ej kallas, därtill var hon något för blek och dragen väl mycket oregelbundna, men hon hade detta något i sitt sätt att skicka sig, som

Imbar

56

gör, att man glömmer hvad som brister i skönhet tycker att en i detta afseende medelmåttigt begåfvad person är både vacker och älskvärd.

Hon vardt genast god vän med Imbar, hvilken hon behandlade som sin like i allt. Henne anförtrodde hon sina innersta tankar så öppenjärtligt, att denna ibland blef nästan förlägen. Brita kunde aldrig bära på sina tankar, hon måste yppa dem för någon, ofta sak samma för hvem.

“Vet du“, sade hon en söndag, då de två flickorna sutto uppe på Britas rum, vindskammaren, “jag tycker att Jöns har blifvit sig så olik på sista tiden.“

“Har han?“ Imbar ryckte till och rodnade, som alltid då Jöns kom på tal, något som Brita lyckligtvis ej märkte.

“Ja, han är så tyst och så allvarsam som om han ämnade bli predikant. Annat var det förr i världen. Uff, då var han rent för svår, så fort han kom i fruntimmerssällskap. Från den ena till den andra flög han, aldeles som en fjäril — tyckte inte om samma flicka längre än på sin höjd en vecka. Alla pigor som var i gården lade han ord för. — Men nu hörs inte ett knyst. Jag har nog tittat efter, må du tro, men jag har aldrig sett att han rört dig så mycket som med ett finger. Och

inte har jag hört om något sådant häller.“

Imbar såg drömmande ut genom fönstret. Ack ja, Brita hade rätt. Allt sedan Sven flyttade hit, hade Jöns gått henne ur vägen, blifvit tvär och fränstötande, vida värre än lill-Aron. Nu började hon också förstå till en del, hvarför han varit så rädd för att visa andra att det var något mellan dem. — Detta hade kostat henne modiga tårar, ehuru hon för ingen visat sin sorg. Minst af allt kunde det falla henne in att bikta sig för Brita, hvilken, det kände hon, ej skulle skänka henne någon tröst.

“Jag är så glad att han är som han är“, fortfor Brita att pladdra. “Jag kan då börja på tro att det blir folk af honom en gång. Han friade till mig en gång, ser du; det var i fjor sommar. Men jag svarade att så länge han for och fladdrade kring alla flickor han såg, ville jag inte binda mig vid honom eller lita på hans ord.“

“Men du tyckte då om honom?“ frågade Imbar bäfvande.

“Åja — bäst åtminstone af dem jag då kände. Och så sade han att han inte skulle bry sig om någon flicka tills vi flyttade hit. Då kunde jag se, menade han, att det var mig han tyckte om. Och nu är jag här, och jag tror att han hållit ord.“

Du vet det väl bäst, som bor i samma gård som han.“

Hvad skulle Imbar svara? Inte kunde hon här direkt tala om hur det stod till. Den hemlighet hon bar på var denne dyrbarare än så. Kanske också mor Maja hade rätt då hon påstod att Jöns aldrig haft några allvarliga afsikter med henne. Det började mer och mer se ut så.

“Jag vet inte“, sade hon något torrt, för att inte tiga alldeles. “Jag har ju inte följt honom öfverallt.“

“Men har han inte rört dig, då vet jag att jag kan vara lugn“, sade Brita gladt. “Det skulle aldrig ha fallit honom in att låta en så vacker flicka som du gå i fred om han varit som förr. — — Jag tror att jag kan lita på honom“, tillade hon, med en för henne ovanligt allvarlig min. Det vanliga skämtsamma uttryck, som eljes alltid präglade hennes drag, hade försvunnit.

Efter en paus fortfor hon: “Jag vet inte än, men troligt är att vi gifta oss till hösten.“

Imbar svarade ej. Hon kunde ej för allt i världen få sig till att önska sin vänninna lycka till. —

Stackars Imbar! Hon led djupa kval och gret sig till sömns hvarje kväll. Hon insåg, att Jöns numera var förlorad för henne, och att hon, den nykomna, rika flic-

kan vunnit hans hjärta. De mäst stridiga känslor rörde sig inom henne. Ena stunden var hon färdig att låta allt gå vind för våg, draga sig undan och gömma i sitt innersta utan att visa den ens för Jöns, andra stunden åter kände hon sig färdig till hur heta strider som hälst för att söka återvinna hvad hon förlorat. Hon kunde ännu icke tro att allt hopp var ute — ibland åtminstone föreföll henne detta omöjligt.

Hon sökte på alla upptänkliga vis få tala på tu man hand med Jöns. Hon ville åtminstone ha visshet. Men det var nästan omöjligt, så ihärdigt som han numera undvek henne. Till sist lyckades det dock; hon öfverraskade honom på logen, där han ensam sysslade med något, och den gången kunde han ej draga sig undan.

“Du är fasligt rädd för mig numera“, sade hon lugnt. “Jag undrar hvad jag gjort dig, efter du springer undan för mig så.“

“Jag har aldrig sprungit undan dig“, mumlade han något förlägen.

“Men du har då håller inte sprungit efter mig, som förr . . . Jöns du, jag undrar om du kan stå till svars för hur du behandlat mig. Jag trodde att du menade allvar och så — — och så lekte du bara.“ Det lugna i rösten svek henne och gråten var inte långt borta.

“Än sedan då!” utbrast han otåligt. “Det var väl inte orätt i att jag lekte med dig en stund, då vi båda hade lust därtill. Men man kan inte leka i evighet, och till allvar hade jag alls ingen lust. Aldrig har jag sagt ett ord, som du kan tyda så, att jag ämnade ta dig till hustru. Har du inbillat dig några dumheter, må du i Guds namn få skylla dig själf.”

Hans röst ljöd hatfull och bitter. Hennes snyftningar stannade af sig själf. Med undrande ögon såg hon på honom. Kunde det vara möjligt att det var Jöns, hennes Jöns som talade så?

“Jag är trött på det här nu och det är bra att jag en gång får tala allvar med dig”, fortfor han kyligt och hårdt. “Det kan väl hända det var dumt gjordt af mig att jag någonsin rörde dig, men man kan väl inte vara en ängel håller alla gånger. Du borde väl ändå i all världen ha förstätt att inte du kunde bli husmor här på stället. Jag bryr mig nu inte om dina utfattiga föräldrar, hvilka väl naturligtvis väntat att få underhåll härifrån. För det hade jag väl suttit med gården. Men du kan ju inte sköta ett hushåll, inte kan du duka ett bord så, att man kan bjuda fint främmande, och folks seder är du inte hemma i. Det kan aldrig falla mig in att ta en hustru som jag inte kan visa för mina gelikar utan att skämmas.”

Hon vardt alldeles likblek vid dessa omänskligt grymma ord, och blicken blef så stel att den nästan skrämde honom. Icke desto mindre fortsatte han:

“Mer behöfver jag väl inte säga. Nu får du göra som du vill. Jag har inte gett några löften som binda, jag har min frihet som förr. — Och väl har jag behandlat dig. Tror du, att en annan skulle ha skonat dig som jag? Om jag varit en usling, kunde du vid det här laget ha varit — varit —“

“På väg att bli mor“, ifylde hon med en förunderligt kall och dof röst. “Men är du så alldeles säker på, att jag inte är det då?“

Han gapade af förvåning.

“Hvad menar du?“

“Jag menar“, fortfor hon i samma ton, “att du är en usling. Jag är på väg att bli mor!“

“Du ljuger!“ röt han utom sig.

“Hvarför skulle jag det?“

“A, det vet du lika bra som jag — jag har ju aldrig — —“

“Du kom från staden en gång i vår, öfverlastad och vild. Du frågade den gånge ej efter hur jag grät och bad. Allt mitt motstånd var förgäfvets. Du var som ett vilddjur. Och så var olyckan skedd. Hvad kan en svag kvinna förmå mot en stark karl, som inte frågar efter något!“

Jöns blef ömsom blek och röd. Raseri, hat och en feg fruktan aftecknade sig efter hvartannat i hans rörliga ansikte. Vreden försvann hastigt, men den fega rädslan dröjde kvar.

“Du ljuger — tillstå att du ljuger“, stönade han.

Själ f mindes han ingenting mer från den olyckssaliga natten, än att han på kvällen varit full och haft en allvarsam tvist med sin mor och att han på morgonen vaknat i sin säng, tung i hufvudet och mycket olustig. Hvad som låg däremellan hade han intet minne af.

Imbar teg, men det var en värtalig tystnad.

“Hvilket elände!“ jämrade han sig, helt och hållet glömmande sin manliga värdighet och vridande händerna i rådlös förtviflan, som en sörjande kvinna.

Imbar såg honom an med outsägligt förakt i blicken. I denna stund hatade hon honom, den sista gnistan som hittills funnits kvar af hennes en gång så varma kärlek, slocknade, och i hennes hjärta blef det isande lugnt. Hon riktigt njöt af att se hans rådlösa förtviflan och ångest. Han var ej bättre värd.

“Nu vet du hur det är“, sade hon med nästan onaturligt lugn och beredde sig att gå. “Kan du nu med godt samvete träda in i brudstol med en annan, kan du

ju försöka. Men vet då, att äfven jag kommer att ha ett ord med i laget.“

Innan Jöns hann svara något var han åter ensam.

IV.

Jöns vågade ej delgifva sin mor den obehagliga hemlighet Imbar anförtrott honom. Visserligen hyste han ingen öfverdrifven vördnad för hennes moderliga myndighet, och hennes inflytande hade han för länge sedan vuxit ifrån. Men hon var ju dock i alla fall hans mor, en domarinna, som skulle döma och fälla honom strängt och utan förbarmande. Ej fruktade han häller för de stränga ord hon utan tvifvel skulle bestå honom, men han fruktade mer för något annat: hon skulle ålägga honom att försona sin skuld med giftermål, och det hade han minst af allt lust till.

Imbar

64

Drömmen var slut, hans känslor för Imbar hade svalnat af och han ville till hvad pris som helst bli henne kvitt. Men mor Maja, hur stram hon annars var, och hur ogärna hon än ville ha en simpel piga till sonhustru, skulle ej tillåta att han körde Imbar på dörren sedan han skämt ut henne, det visste han. Hon var inte ömhjärtad af sig, men hon höll strängt på heder och satte den före allt annat.

Jöns tänkte och grubblade så att han kunde bli tokig, men någon utväg till räddning var han ej i stånd att upptäcka. Det föll honom ej in att han nu led ett rättvist straff för det grymma sätt, hvarmed han så många gånger lekt med unga, oerfarna flickhjärtan. Han tyckte sig drabbad af ett oförtjänt missöde, betraktade sig nästan som en martyr. Att Imbar också led, det måste han ju förstå, men det tog han sig ej vid det ringaste.

I sin förtviflan vände han sig slutligen till lill-Aron.

“Kan du tänka dig tocket elände“, stönade han. “Imbar, det är galet med henne.“

Lill-Aron bleknade och svarade ej på en lång stund.

“Jaså“, sade han till sist med någon ansträngning. “Jag väntade det nästan. Du måste gifta dig med henne då förstås.“

“Men det vill jag inte!” nästan skrek Jöns. “Inte för allt i världen.”

“Är väl inte fråga om hvilken vilja du har där vid lag“, sade lill-Aron hårdt. “Hedern fordrar att du tar henne, då du ställt det så. Det finns ingen annan utväg.”

“Jag ger den och den i heder och sådant! Förr än jag gifter mig med henne, går jag i sjön . . . Jag tycker det borde gå ordna saken på annat sätt . . . Hon får en så stor summa af farsarfvat mitt att hon kan föda upp barnet på anständigt sätt. Det måtte hon väl kunna nöja sig med. Hon är inte den första som får hålla till godo med de rätterna, och inte blir hon väl den sista håller.”

“Och sedan tänker du väl gifta dig med en annan“, sade lill-Aron med ovilja. “Men äfven du blir ju utskämd då det kommer ut att du har oäkta barn. Imbar är ju en bra flicka och har du tyckt om henne förr, kan du väl göra det nu också. Någon så pass bra flicka kan du ej hoppas få härefter. Den lille skall ha fars namn och det står dig i vägen hvart du vänder dig.”

“Fars namn!“ utbrast Jöns föraktligt. “Det är väl nog om jag i tysthet lemnar ut en viss pänningssumma till uppfostran.”

Lill-Aron råkade i eld och lågor, för första gången det Jöns kunde minnas.

“Att du inte skäms! Du bär dig åt som en gemen usling. Du, en riktig karl, och kan tala så! Vill du då att flickan ska bli alldeles utskämd? Du vet hvad den flicka får om sig som inte ens har farsnamn åt sitt oäkta barn. Och ändå har du tyckt om henne! Jag trodde aldrig du var så simpel. Tvi, tvi en sådan eländig stackare!”

Äfven Jöns tog här till humöret.

“Är hon bättre värd, då hon kommer och påbördar mig något som jag inte har en aning om? En enda gång i mitt lif har jag supit mig så full att jag inte mins hvad jag gjorde och just den gången skulle hon passa på och narra mig i eländet! Ty i nyktert tillstånd hade jag aldrig i lifvet gått så långt. Jag må ha lefvat lättsinnigt ibland, det medger jag, men någon samvetslös förförare har jag aldrig varit.”

Lill-Aron teg.

Jöns lugnade sig snart och återtog sin bedröfliga ton.

“Hur jag ska bära mig åt, vet jag inte. Tänk, om du ville hjälpa mig ändå! Mor törs jag inte halfklyfva ordet åt. Tala med Imbar du, lofva henne på mina vägnar så stor pänningssumma hon begär, på vilkor att jag går fri. Säg henne att jag är mycket ledsen öfver hvad som förefallit,

men att jag egentligen inte rår för det. Säg henne — —“

Han tystnade och torkade med rock-ärmen bort kallsvetten från pannan. Hans blick hängde med verklig ångest vid lill-Aron, hvilken dock dröjde länge med svaret. Till hans förvåning svarade denne omsider utan vidare ja härtill på sitt vanliga, lugna sätt.

“Tack, du är ändå en bra karl!“ utbrast Jöns med öfversvallande tacksamhet. Han hoppades mycket af sin brors inblandning i saken. Denne skulle vida lättare få flickan till förnuft än han själf.

“Ja, jag ska tala med flickstackaren“, sade lill-Aron och stirrade fundersamt framför sig. “Men det blir kanske på ett annat sätt än du tänker. Ja, var lugn“, tillade han, då han såg den oro som Jöns visade vid dessa ord; “du ska nog gå fri — — — Någon skamfläck ska inte falla hvarken på ditt namn eller — någon annans, om jag får min vilja fram.“

Jöns kunde inte förstå, hvad han menade med det där, men han fick ej tid att fråga, ty lill-Aron tog åter till ordet:

“Om du går fri — du gifter dig väl då?“

“Ja — kanske“, svarade Jöns dröjande.

“Jag kan förstå det. Och med Brita, naturligtvis. Ja, därmed gör du mor till

viljes. Och inte för att jag känner Brita vidare, men jag tror att hon bättre passar dig än en, som tar allt på allvar. Men lofva mig då, att du från denna dag inte bryr dig om någon annan än henne. Du bör ha fått nog af lek och narri nu.“

“Här har nu min hand på det!“ sade Jöns ifrigt. Visst ville han lofva det!

Den sista, ledsamma historien hade helt och hållet beröfvat honom lusten till att börja en ny lek af detta slag.

V.

Imbar gick tyst och sluten vid sina sysslor. Hennes drag voro stela och hårda och bibehöllo sitt iskalla lugn äfven då hon kom ensam med Jöns. Hon sökte ej mer efter tillfälle att tala med honom. Hon tycktes öfver hufvud ej alls bry sig om honom.

En dag i juni skjutsade Jöns sin mor till staden. Lill-Aron och Imbar intogo därför middag på tu man hand. De sutto en på hvar sin sida om bordet, tuggade mekaniskt, tittade då och då på hvarandra, men ingen fick sig till att säga något.

Ute sken solen temligen varmt, jorden grönskade och blomstrade och naturen låg stilla och tjugande skön och badade sig i solskenet. Men hvarken Imbar eller lill-Aron hade i dag ögon för naturens skönhet.

Lill-Aron lade skeden ifrån sig.

“Jöns har talat om allt för mig“, sade han enkelt.

“Jaså“, ljöd det enstafviga svaret.

Paus.

“Hur tänker du nu göra?“

Imbars ansikte fick ett hårdt, hatfullt uttryck.

“Göra! Jag kan ju inte mer än hindra honom från att binda sig med en annan. Något giftermål är väl inte att tänka på.“

Nu paus.

“Hur — hur — hm.“ Lill-Aron hostade och vände och vred sig på stolen i stor förlägenhet. “Är du olycklig öfver att han ej vill gifta sig med dig — jag menar, tycker du om honom än?“

Hon dröjde med svaret.

“Ja, blif nu inte stött af att jag frågar så“, bad Lill-Aron, och hans röst ljöd så vek, att hon helt förvånad såg upp. “Du tycker kanske att det där inte rör mig. Men jag är ju i alla fall hans bror . . . Och hur det är å hans sida — om du älskar honom till man, så ska han gifta sig med dig, om han vill eller inte, så sant jag heter Aron.“

“Älskar honom!“ sade hon bittert och med flammande ögon. “Som han har burit sig åt! Jag hatar honom, och om han kommer själfmant och erbjuder sig att gifta sig med mig, säger jag nej ändå.“

Ett glädjeskimmer lyste hastigt upp lill-Arons bedröfvade ansikte.

“Gud ske lof!“ undslapp det honom. Men det var som om han blygdes öfver detta ofrivilliga utrop, ty han skyndade att tillägga: “Naturligtvis vore det ju bäst om ni gifte er med hvarandra. Men då kärleken är slut på båda sidor, är det väl inte värdt att tala om den saken. Jag undrar håller inte på att du hatar honom, som han burit sig åt. Stackars dig, du har nog lidit mycket för hans skull!“

Det låg så mycket uppriktigt medlidande i ord och ton, att Imbar blef helt varm om hjärtat och i tysthet glömde allt det groll hon förr hyst mot lill-Aron.

Åter följde en längre paus.

“Jöns lär väl godvilligt gå in på att lämna dig en viss pänningssumma till — till barnauppfostran“, fortfor lill-Aron dröjande. “Men med det räddar han dig ju inte från skammen. Med pengar kan man, tyvärr, inte få det gjorda ogjordt.“

Imbar böjde sig ned, så att han ej kunde se hennes ansikte.

“Det fins bara ett, som kan rädda dig från skammen — giftermål med någon hederlig karl. Detta bjuder väl mycket emot för dig, då du inte får den du tyckt om. Men annars — om du kunde lofva att tycka om någon annan en liten, liten smula —.“

Imbar böjde hufvudet.

“Hvad menar du? Hvem tror du vill ha mig — nu?“

“Jag“, sade han.

Hon skulle näppeligen ha blifvit så förvånad om jorden plötsligt öppnat sig för hennes fötter som hon nu blef.

“Du!“ framstötte hon.

“Jag är bror till Jöns, och om det än kanske inte är min plikt, så är det åtminstone min rätt att försona hvad han brutit. — Men detta är inte det enda. Jag tycker om dig, Imbar, det har jag gjort hela tiden och — och jag har gått här och varit svartsjuk på min egen bror. Men det fans ju intet hopp för mig, och då blef jag så tung och bitter till sinnes. Jag blef

Imbar

78

tvär och sträf mot dig. Du anade väl aldrig att jag tyckte om dig?”

“Nej“, mumlade hon.

“Jöns gifter sig väl nu och tager sin hustru till sig“, fortfor lill-Aron. “Han behåller då gården och jag får min del i reda pängar och flyttar åt annat håll. Mor stannar kvar och får lifsbröd här. Jag blir således fri som en fågel och kan fara dit jag vill och gifta mig med hvem jag behagar. Ty mor frågar inte mycket efter hvad jag gör.“ Detta klang lite bittert. Nu vände han sig direkt till henne: “Imbar, säg, vill du följa mig någonstans långt bort, där ingen känner oss och där bli min hustru?”

“Men — än barnet då?” stammade hon.

En skugga flög öfver lill-Arons ansikte. Men det var blott för ett ögonblick.

“Det vill jag betrakta som mitt eget“, sade han sakta.

“Och mig måste du ju förakta — —.“

“Hvad ska' jag förakta dig för? För det min bror med list, kanske med våld, förfört dig, användande sig af din svaghet? — Hvad är du för lastbarare än en änka? Och sådana gifter man sig med äfven om de ha barn. Döden har beröfvat dem barnfadern, lifvet har beröfvat dig din. Det kan komma på ett ut.“

Han grep hennes hand som han sakta tryckte.

“Säg mig, vill du svara ja?”

“Nej — nej — du är alltför god“, sade hon under strömmande tårar. “Du vet inte, du, hurudan jag egentligen är. Jag kan inte — nej, jag kan inte begagna mig af din godhet.“

Lill-Aron släppte långsamt hennes hand och hans ansikte blef dystert.

“Det finns således intet hopp för mig?“ sporde han ångestfullt.

Imbar stirrade på honom genom tårarne. Intet tvifvel längre. Han älskade henne; det var ej blott af barmhärtighet han gjorde henne detta anbud, han åträdde henne värkligen, bad om hennes kärlek.

Tårarne strömmade åter öfver.

“Om — om — —“, snyftade hon, utan att kunna fortsätta, men lill-Aron förstod henne ändå.

“Om inte detta varit, skulle jag aldrig talt något om kärlek med dig“, sade han. “Tro hvad jag säger, jag aktar dig ej sämre, fast du låtit narra dig. Du är god, jag vet det nog, du är värd ett bättre öde än det som väntar dig, ifall du går in på hvad Jöns föreslår. Tänk, om du kunde ge mig hopp!“

Hennes tårar flöto fortfarande, men slutligen lugnade hon sig så pass att hon kunde tala ordentligt.

“Ge mig tid att tänka öfver saken“, bad hon. “Det kommer ju så hastigt och oväntadt. Och man kan ej så utan vidare kasta sig från den ene till din andre.“

“Det förstås“, nickade lill-Aron.

“Nästa söndag far jag hem, ty jag vill inte vara här längre“, fortfor hon. “Men om du fortfarande har samma tankar som nu, så kom till oss om en månad eller så —.“

“Får jag det?“ utbrast han lifligt. “Och — och du ger mig inte minsta smula hopp i dag?“

“Jag vet inte — ja kanske“, svarade hon.

Och därmed ändades det märkliga samtalet.

Lill-Aron rodde henne öfver sjön då hon for hem. Men som af en tyst öfverenskommelse talade de ej ett ord om hvad båda tänkte på.

Först då de skildes sade lill-Aron i det han tog henne i handen:

“Jag får komma om en månad då?“

Och hon svarade:

“Ja, du är välkommen.“

Och så skildes de för den gången.

VI.

En söndag i juli. Strålande sol, lugn sjö, sång i skogen och från alarne vid stranden.

Vid 10-tiden på morgonen kom lill-Aron roende öfver sjön. I dag skulle hans öde afgöras.

Medan han satt och förde årorna, än långsamt, än i snabb fart, undrade han, huru det skulle vara då han for samma väg tillbaka. Ibland hoppades han att ge ett för honom gynsamt svar, ibland åter fruktade han för motsatsen.

Skulle hon väl någonsin kunna glömma Jöns? Visserligen hade hon sagt att hon hatade honom, men männe detta ej var blott då, för det tillfället? Och när barnet kom, hans barn, skulle hon icke för hvarje gång hon kastade blicken på det erinra sig fadern med smärtsam saknad?

Hvad hans egna känslor beträffar, hyste han ingen fruktan, Hela historien var ju redan nu känd för honom och han

var beredd att älska henne sådan hon var, förlåta henne allt och ej begära mer i gengäld för sin uppoffring än en liten smula ömhet från hennes sida. Men om hon ej ens kunde ge honom så mycket? —

Han rycktes ur sina funderingar af att båten skrapade mot bottnen. Han var vid sitt mål.

Samtidigt klang en välkänd stämman honom till mötes:

“Välkommen!”

Imbar hade skyndat ner till stranden då hon såg honom komma. Och nu stod hon midt i solskenet, rödkindad, leende och fager som en vådröm, ljusklädd, med obetäckt hufvud, medan solen bildade en strålände gloria kring det ljusa, rika håret.

Det dröjde ej många minuter innan lill-Aron stod på stranden, höll hennes hand i sin, sänkte sin blick i hennes och sökte svaret på sin bäfvande fråga. Ingendera sade något, men det behöfdes ej häller, de förstodo hvarandra ändå.

Hans blick frågade ångestfullt:

“Ja eller nej?”

Och hennes blick svarade varmt och innerligt:

“Ja!”

Litet därefter sutto de uppe på stranden i skuggan af en lummig al. Hand i hand och hjärta mot hjärta.

Under vistelsen i det tysta, lugna hemmet hade Imbar äntligen kommit till klarhet med sig själf. Numera kunde hon utan bitterhet tänka på Jöns och hade ej längre någon lust till hämd. Det blef småningom lugnt i hennes hjärta där efter hvartannat kärlek, hat och liknöjdhet aflöst hvarandra. Och lill-Aron intog långsamt men säkert broderns plats i hennes hjärta. Dag för dag blef han henne kärare. Nu såg hon i honom sitt allt.

Med bafvan hade hon frågat sig om han värkligen skulle komma; ibland föreföll detta henne otroligt. Men nu var han ju kär ändå, och därmed strålade lyckan mot henne, ljus och varm som solen däröfvan.

“Säg mig“, sade hon plötsligt, “skulle du ej älska mig ännu mer om — om jag inte vore som jag sagt?“

Han ryckte till, smärtsamt berörd.

“Jag vet inte“, svarade han långsamt. “Jag tycker att jag aldrig kan tycka om dig mer än jag gör nu.“

“Ja, men säg ändå uppriktigt: nog skulle du åtminstone sätta större värde på mig då?“ vidhöll hon envist.

“Nej — ja — men hvarför tala om det nu?“

“Jo, ser du, det är så att — att —“, hon stannade, böjde hufvudet och såg ho-

nom rätt i ansiktet. "Kan du förlåta mig? Jag har ljugit för Jöns!"

"Det är således inte — —"

"Nej. Jöns har aldrig varit mig närmare än du är nu."

Han var så förbryllad att han ej kom sig för med att säga ett enda ord. Blott så småningom stod sanningen klar för honom.

"Kan du förlåta mig?" frågade hon åter, denna gång med något af ångest i rösten. "Jag har ju ljugit för dig också."

"Men hvarför gjorde du det?" frågade han.

"Du ska' få höra hur allt gått till från första början. Sedan kan du afgöra om jag är värd att få förlåtelse eller ej."

Hon flyttade sig ett litet stycke bort ifrån honom, såg ut öfver sjön och fortsatte:

"Ända tills i vår var Jöns för mig den bästa, förfriaste människa som trampat på Guds gröna jord. Jag tyckte att han ägde alla goda egenskaper man kan uttänka. Man säger att kärleken är blind, och jag tror det är sant. Du kan förstå huru jag skulle känna det, då han kom hem från staden den där kvällen och var så öfverlastad. Jag hörde honom svärja och öfverösa dig med skällsord, och det var

mig som om man gång på gång stuckit en slö knif i mitt bröst. Jag sprang till ladugården och grät som ett piskadt barn. Längre fram på kvällen kom han och sökte upp mig. Han kunde då knappast gå, och jag tyckte att han liknade ett vilddjur eller en vansinnig. Hur han bar sig åt och hvilka ord han använde vill jag ej ens tänka på. Jag måste med våld slita mig lös från honom och gömma mig, annars hade det nog gått på tok. Hur han svor och hur han gormade då han ej fann igen mig, det kan du aldrig tänka dig. Den värsta hamnbuse kunde ej ha lefvat värre. Till sist raglade han dock iväg in och jag vågade mig åter fram ur mitt gömställe. Den natten sof jag ingenting; det var som om maran ridit mig. Andra dagen kunde jag tydligt höra att han ingenting mindes, ty han frågade mig hur han burit sig åt. Jag vågade dock ej säga honom det. — — Ja, nu insåg jag, visserligen att han inte var sådan som jag tänkt mig; men kärleken satt ändå i; man kan inte slita sig lös så lätt. Emellertid började han från den dagen draga sig undan och jag insåg mer och mer att det från hans sida var slut. Då Brita kom flyttande, fick jag snart reda på, att det var henne och inte mig han ämnade gifta sig med. Jag vill inte tänka på de dagarne, det var en mörk tid. Dock svalnade min kärlek mer och mer, ju kla-

Imbar

8 - 8

rare jag fick upp ögonen för hvilken karl Jöns egentligen var. Till hvarje pris ville jag dock tala med honom, och så träffade jag honom på logen.“

Hon återgaf det samtal vi redan känna.

“Jag vet inte, hur jag kunde komma på den idén att säga, hvad jag då sade“, fortfor hon, “eller hvarför jag gjorde det. Inte ville jag då gifta mig med honom för allt i världen. Det var nog hatet som dref mig till att ljuga. Det kom som en blixtnöfver mig. Och jag riktigt njöt, då jag såg hans maktlösa raseri, hans fega fruktan. — På sätt och vis kunde jag ju ha en viss rätt att säga så. Ty om inte jag varit bättre än han den där natten, skulle alldeles säkert olyckan skett. Men det var i alla fall ej rätt att ljuga.“

“Men hvarför talade du inte om det där sist vi samspråkade?“

“Jag fick mig inte till det i början. Och sedan du friat, ville jag se, om du verkligen menade allvar, då du sade, att du älskade mig sådan jag var. Det var ett djärft spel —.“

“Och om Jöns erbjudit dig giftermål?“ frågade lill-Aron oroligt.

“Skulle jag naturligtvis sagt nej och talat om sanningen.“

Lill-Aron stirrade i djupa tankar ut öfver sjön. Hon smög sig närmare och fattade hans hand, blygt och tvekande.

“Du har ännu ej sagt om du förlåter mig”, sade hon.

Lill-Arons enda svar var, att han drog henne till sig, strålande af lycka och kärlek.

Hand i hand gingo de sedan upp till hennes hem, där hon glädjestrålande berättade för far och mor hvad som inträffat.

Lill-Aron tycktes knappt märka den stora fattigdom som rådde i stugan, åtminstone gjorde den då honom ej förstämmd. Hans blick hängde fast vid Imbar, som för honom var för mer än all världens härlighet.

En månad efteråt gifte de sig och reste till Amerika på hösten. Som lill-Aron sagt, lade mor Maja denna gång ej några hinder i vägen för sin förra pigas lycka. Hon skulle ju i alla fall slippa ha henne i gården.

Och Jöns? Så fort han fått den för honom glädjande underrättelsen att inga obehagliga följder skulle uppstå af hans lek med Imbar, friade han än en gång till Brita, fick hennes ja och gifte sig följande vinter samt blef bonde på farsgården.

Den ledsamma historien stannade mellan honom och det unga paret. Af lätt förstådda skäl vågade han ej delge sin

hustru de pinsamma scener som utspelats. Äfven mor Maja fick vara okunnig därom. Men af det skedda fick han en hälsosam lexa, som han sent glömde och han blef en mycket exemplarisk fästman och äkta man. Det bästa af allt var, att han efter den betan aldrig vågade smaka en enda droppe starkvaror. En gång hade han pröfvat hvad det vill säga att ej kunna minnas hvad man gjort utan taga till godo allt hvad som påbördas en — och det ville han minsann ej pröfva en gång till. —

Borta i Amerika på en förtjusande plats vid en liten skogssjö lefva lill-Aron och Imbar i ett idylliskt lif. Allt går dem väl i händer, en glad barnskara växer upp omkring dem och minnet af de mörka dagar de lemnat bakom sig förmår ej kasta någon skugga på deras nuvarande lyckliga lif.

De ha lagt den omätliga Atlanten mellan sig och sina sorger.

SLUT.